

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสรุปผลการวิจัย ดังนี้

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะทางสังคมของนักเรียน ที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียน และหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาเจตคติของผู้เรียนต่อท้องถิ่น จังหวัดนครนายก หลังการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

#### สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ทักษะทางสังคมของนักเรียน ที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเจตคติต่อท้องถิ่น จังหวัดนครนายก ในระดับดีขึ้น

## วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสุนทรพิชิตาราม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ดังนี้

2.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม จำนวน 20 ข้อ

2.4 แบบสอบถามเจตคติต่อท้องถิ่น จังหวัดนครนายก จำนวน 20 ข้อ

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีรูปแบบการทดลอง (Experimental Design)

เป็นกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ซึ่งประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 ชุดกิจกรรม ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ

แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม จำนวน 20 ข้อ และแบบสอบถามเจตคติต่อท้องถิ่น จังหวัด

นครนายกจำนวน 20 ข้อ ที่จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ดำเนินการติดต่อผู้บริหารโรงเรียนวัดสุนทรพิชิตาราม อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย

#### 1.2 ดำเนินการทดลอง

1.2.1 ทดสอบก่อนเรียน เป็นการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม จำนวน 20 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.2.2 ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก ให้กับนักเรียน

1.2.3 ดำเนินการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก เมื่อเรียนจบแต่ละชุดกิจกรรม ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายชุดกิจกรรม

1.2.4 เมื่อเรียนครบทุกชุดกิจกรรมครบทั้ง 8 ชุดกิจกรรมแล้ว ให้นักเรียน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม ซึ่งเป็น แบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทดสอบค่าความแตกต่าง ทางสถิติระหว่างคะแนนก่อนการทดลองและคะแนนหลังการทดลอง

1.2.5 เมื่อเรียนครบทุกชุดกิจกรรมครบทั้ง 8 ชุดกิจกรรมแล้ว ให้นักเรียนทำ แบบสอบถามวัดเจตคติต่อท้องถิ่น จังหวัดนครนายก และนำคะแนนไปทดสอบตามวิธีการทางสถิติ

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. วิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย

2. วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก ซึ่งมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ  $t$ -Test แบบ Dependent Samples

3. วิเคราะห์คะแนนจากแบบสอบถามวัดเจตคติต่อท้องถิ่น จังหวัดนครนายก โดยใช้สถิติ  $t$ -Test แบบ One Group โดยอาศัยเกณฑ์การประเมินระดับดีขึ้นไป คือ คะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535, หน้า 22 – 25)

### สรุปผลการวิจัย

1. ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.98 แสดงว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละชุดกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ข้อนร่อยอดีต มีค่าเฉลี่ย 4.96 แสดงว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดนครนายก มีค่าเฉลี่ย 4.99 ผลการตรวจสอบคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 การประกอบอาชีพของคนในจังหวัดนครนายก มีค่าเฉลี่ย 5.00 แสดงว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.4 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 สถานที่สำคัญ และสถานที่ท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.96 แสดงว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.5 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เทศกาลและงานประเพณี มีค่าเฉลี่ย 4.99 แสดงว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.6 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 4.97 แสดงว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.7 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7 บุคคลสำคัญของจังหวัดนครนายก มีค่าเฉลี่ย 4.98 แสดงว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.8 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8 ปัญหาและแนวทางแก้ไข มีค่าเฉลี่ย 4.99 แสดงว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

2. นักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

3. นักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะทางสังคม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

4. นักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเจตคติหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

## อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาค้นคว้าการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องมาจาก

1.1 การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดำเนินการสร้างอย่างเป็นระบบ ยึดทฤษฎี และหลักการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ศึกษาตามขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างละเอียด กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เลือกสาระการเรียนรู้ที่จะสอน คือ เรื่อง จังหวัดนครนายก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และดำเนินการสร้างตามที่กำหนดไว้ จากนั้นผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับแก้แล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาคุณภาพเบื้องต้นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ดำเนินการทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ชั้นที่ 1 แบบกลุ่มเล็ก เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ของกิจกรรมการเรียนการสอน ความชัดเจนด้านภาษา และเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม นำมาปรับแก้ไข จนได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ จำนวน 8 ชุดกิจกรรม ซึ่งในแต่ละชุดประกอบด้วย คู่มือครู คู่มือนักเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ และแบบฝึกหัดท้ายชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการสอน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วจัดทำเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองชั้นที่ 2 ปฏิบัติจริงกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จากการสร้างที่เป็นระบบ ผ่านการตรวจ และปรับปรุงแก้ไข ทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคุณภาพ ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรมของชัยงค์ พรหมวงศ์ (2537, หน้า 123) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ต้องวิเคราะห์เนื้อหา วางแผนการสอน โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง จัดกิจกรรมและสื่อการสอน ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตรวจสอบด้านภาษาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ตรวจสอบคุณภาพ มีการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ และปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นยังมีองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ คู่มือครู คู่มือนักเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ และแบบฝึกหัดท้ายชุดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับกิดานันท์ มลิทอง (2546, หน้า 39) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรม คือ คู่มือสำหรับผู้สอน คู่มือสำหรับผู้เรียน คำสั่ง เนื้อหา กิจกรรม และแบบทดสอบหลังเรียน และยังสอดคล้องกับบุญเกิด ควรหาเวช (2542, หน้า 95 – 102) ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ภายในชุดกิจกรรม คือ คู่มือครู หรือคู่มือผู้เรียน บัตรคำสั่ง

เนื้อหาสาระและสื่อ แบบประเมินผลหรือแบบฝึกหัด เมื่อศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริทิพย์ คำพุทธ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า คุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบ STAD ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่ง ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง แบบรูป และความสัมพัทธ์ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีขึ้น

1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นสื่อประสม ประกอบด้วยสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เพลงนครนายก บทเรียนการ์ตูน จิ๊กซอ เกมการศึกษา วิดีทัศน์ ปริศนาคำทายแผนที่ แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาจัดเป็นระบบความหลากหลายของสื่อที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ เกิดความสนใจกระตือรือร้นและรู้สึกสนุกสนานที่จะเรียนรู้ เช่น ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สถาปัตยกรรมศาสตร์ ชุดสื่อประสม ประกอบด้วย แผนที่ประเทศไทย จิ๊กซอแผนที่ประเทศไทย ใบงาน ใบความรู้ แหล่งเรียนรู้ห้องสมุด หนังสือจังหวัดนครนายก นอกจากนี้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ชุดสื่อประสม ประกอบด้วย ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอาชีพ ใบงานบทเรียนการ์ตูน และในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ชุดสื่อประสม ประกอบไปด้วย เพลงนครนายก วิดีทัศน์สถานที่สำคัญและสถานที่ท่องเที่ยว หนังสือสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม กระดาษรูปหัวใจ ใบงานกลุ่มบ้าน ใบงานกลุ่มเชี่ยวชาญ โดยชุดสื่อประสมในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดเก็บไว้ในกล่องอย่างเป็นระบบ นักเรียนสามารถนำสื่อไปใช้ในการเรียนได้ด้วยตนเอง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับกิดานันท์ มลิทอง (2546, หน้า 39) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรม เป็นการนำวัสดุมาผลิตเป็นชุดสื่อประสมขึ้น ตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของแต่ละวิชาสำหรับผู้เรียนให้สามารถใช้เรียนได้ด้วยตนเอง สื่อประสมแต่ละชุดจะมีลักษณะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของบทเรียน โดยทั่วไปแล้วชุดสื่อประสมจะจัดอยู่ในกล่องหรือแฟ้ม

1.3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เน้นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีความสามารถมีทั้งนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อเปิดโอกาสให้แก่เด็กที่มีวุฒิภาวะแตกต่างกัน รู้จักการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน รู้จักเคารพเชื่อฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539 ก, 113 – 117) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น จะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดสื่อการเรียนการสอนในรูปของสื่อประสมนำทฤษฎีกระบวนการกลุ่มมาใช้ จึงจะได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

และยังสอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, หน้า 38) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถ แตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจ แก่กันและกัน

2. นักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจาก ทุกชุดกิจกรรมมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ย้อนรอยอดีต และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 สถานที่สำคัญ และสถานที่ท่องเที่ยว ใช้เทคนิค Jigsaw II ซึ่งพัฒนาขึ้นจากเทคนิค Jigsaw ทุกประการเพียงแต่ ช่วงของการประเมิน ครูจะนำคะแนนทุกคนในกลุ่ม มารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สภาพภูมิศาสตร์ ใช้เทคนิค Student Teams and Achievement Divisions (STAD) เหมาะสมกับการสอน เรื่องภูมิศาสตร์และทักษะการใช้แผนที่ เป็นการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อย มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน แล้วให้ทำแบบทดสอบ แล้วนำคะแนนของสมาชิกทุกคนมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 การประกอบอาชีพของคนในจังหวัดนครนายก ใช้เทคนิค Learning Together (L.T.) เป็นวิธีการให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มร่วมมือกันทำงานร่วมกัน แต่ละกลุ่มส่งงาน 1 ชิ้น ที่เสร็จแล้วเป็นผลงานที่ทุกคนยอมรับ ทุกคนในกลุ่มจะได้คะแนนเท่ากัน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เทศกาลและงานประเพณี ใช้เทคนิค Co – Op Co – Op เป็นเทคนิคที่เน้นการทำงานร่วมกัน โดยสมาชิกแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ที่ตนถนัดอย่างเต็มที่ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8 ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา ใช้เทคนิค Group Investigation (G.I.) เป็นการจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อเตรียมการทำโครงการของกลุ่ม หรือทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยจะแบ่งเรื่องที่ศึกษาเป็นเรื่องย่อย ๆ นักเรียนแต่ละกลุ่มจะเลือกทำหนึ่งหัวข้อ โดยให้นักเรียนที่อ่อนในกลุ่มเป็นคนเลือกหัวข้อที่จะศึกษาก่อน เมื่อทำเสร็จให้อภิปรายภายในกลุ่มจนเข้าใจ แล้วจึงนำเสนอหน้าชั้นเรียน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7 บุคคลสำคัญของจังหวัดนครนายก ใช้เทคนิค Jigsaw เป็นวิธีการเรียนรู้บนพื้นฐานที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง แล้วทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เพื่อนในกลุ่มส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนทุกชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักการแนวคิดของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งกรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 209 – 211) ได้เสนอตัวอย่างวิธีการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย และมีสมาชิกที่มีความแตกต่างกันมาร่วมกันทำงาน ครูเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการเรียน ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กันและกัน และสอดคล้องกับจอห์นสันและคณะ (Johnson et al., n.d. อ้างถึงใน ทิสนา แคมมณี, 2545, หน้า 101) กล่าวถึงผลดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น และยังสอดคล้องกับ จันทรา ดันติพงษ์นุกัณ (2543, หน้า 45 – 46) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในชุดกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มแล้ว ยังเน้นให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ถักไม้ถัก เขียนแผนผังความคิด สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ค้นหาข้อมูลจากห้องสมุด ออกแบบวิถีชีวิตของคนในจังหวัดนครนายก เป็นต้น ในด้านการวัดผลประเมินผล ผู้วิจัยใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง และใช้วิธีการต่าง ๆ กล่าวคือ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ประเมินผลงานกลุ่มเพื่อน ประเมินพฤติกรรม และผลงาน โดยครู และนักเรียนได้รับรู้ผลการประเมินในการทำกิจกรรมนั้นทันทีหลังจากทำกิจกรรมจบในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจในการเรียนรู้ และเข้าใจเรื่องที่เรียน สามารถปรับปรุงพฤติกรรมการทำงานและผลงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545 ข, หน้า 158 – 159) ได้กำหนดการวัดผลประเมินผลในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แสวงหาความรู้และจัดทำเป็นผลงาน การวัดผลประเมินผล จะเป็นการประเมินตามสภาพจริง รวมทั้งสามารถประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน อันเป็นแนวทางที่พัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ เพื่อบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด จึงต้องใช้วิธีการวัดผลที่หลากหลาย ได้แก่ ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน ประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน เป็นต้น



จากการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณ หนูชูเชื้อ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาท้องถิ่นของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือกับวิธีการสอนแบบปกติ ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สอน โดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของนาทีฟ (Native, 1986, p. 44) ได้ศึกษาผลการใช้ยุทธวิธีการสอน โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับเกรด 6 โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ 3 วิธี คือ การสอนด้วยการเรียนแบบสะสมความรู้ 2 (Jigsaw 2) การสอนแบบร่วมมือกลุ่ม (Co – Op Co – Op) และการเรียนแบบรับผิดชอบต่อกันเองเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบกลุ่มเดิม ผลการวิจัย พบว่า การสอนแบบร่วมมือ 2 ใน 3 วิธี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับ กลุ่มควบคุม นอกจากนี้ อำนาจ จันทร์พางาม (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วย ชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เรื่อง การให้เหตุผล สูงกว่าก่อนได้รับการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ เจริญเตีย (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค JIGSAW II สูงกว่านักเรียนหลังเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2 สาเหตุอาจเนื่องมาจากใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนลดความสามารถ โดยสมาชิกในกลุ่มมีระดับ ความสามารถที่ต่างกัน คือ สูง ปานกลาง และต่ำ ทั้งนี้เพื่อให้มีการช่วยเหลือกันในขณะที่ทำงาน ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่มอย่างชัดเจน ทำให้สมาชิกทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง ภายในกลุ่มลดการเอาเปรียบกัน จึงส่งผลดีต่อการร่วมกันทำงานกลุ่ม ให้บรรลุจุดหมายก่อให้เกิด ผลดีต่อการเรียน ทำให้นักเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการทำงานมากขึ้น อีกทั้งเป็นการเรียนรู้ที่ให้นักเรียน ได้คิด ได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง นักเรียนเรียนรู้จากการค้นพบ ด้วยตนเองจากสื่อ อุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมให้ ครูเป็นเพียงผู้คอยเอื้ออำนวยกับนักเรียน ดังที่ จันทรา ดันติพงสานุรักษ์ (2543, หน้า 45 – 46) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ ว่า ช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน

ด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเข้าใจกันและกัน และสอดคล้องกับองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งได้แก่ ทักษะทางสังคม หรือทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนต้องสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้ทุกคน และสามารถทำงานเป็นกลุ่มย่อยได้ (Johnson & Johnson, 1990, pp. 105 – 107; กรมวิชาการ, 2544, หน้า 5 – 6; วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541, หน้า 38 – 39) นอกจากนี้ สุขุมล เกษมสุข (2535, หน้า 10) ได้กล่าวถึง ความสามารถของบุคคลในสังคมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการรู้จักรับผิชอบตามบทบาทหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่น มีสำนึกต่อสังคม และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ดังนั้น การเรียนรู้แบบร่วมมือจึงสามารถพัฒนาทักษะทางสังคม ให้เกิดขึ้น ช่วยให้ทักษะทางสังคมของนักเรียนสูงขึ้น

จากการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายบัว นนทศิลา (2548, บทคัดย่อ) ได้สร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวด้านสังคมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรม มีการพัฒนาด้านสังคมเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกกรานต์ ฤกษ์ผ่องศรี (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันมากขึ้นหลังจากที่ได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อท้องถิ่น จังหวัดนครนายก หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และเหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียน รวมทั้งสาระการเรียนรู้ในเรื่อง จังหวัดนครนายก เป็นการเรียนรู้เรื่องที่ใกล้ตัวกับนักเรียน และมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน นักเรียนได้สัมผัสกับสภาพท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนได้ไปเรียนรู้จากสถานที่จริง ได้รับประสบการณ์ตรง จึงทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน มีความสนใจในการเรียน สามารถเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของจังหวัดนครนายก มีความรัก และความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น เช่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 การประกอบอาชีพของคนในจังหวัดนครนายก นักเรียนได้เรียนรู้ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตการทำงานของคนในท้องถิ่น และสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5

เทศกาลและงานประเพณี นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลต่าง ๆ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์จังหวัด และเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีแข่งเรือ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา และในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น คือ การทำไม้ถัก จากรายละเอียด ที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีหลักการและแนวคิดซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ ชอร์และไรท์ (Shaw & Write, 1967 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 57 – 58) ที่กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่าการมีมาเองแต่กำเนิด เจตคติ เกิดจากการเรียนรู้สิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์รอบตัว ซึ่งเป็นเป้าเจตคติทั้งหลาย ถ้าเรียนรู้ว่าสิ่งนั้นมีคุณค่า ก็จะเกิดเจตคติทางดี ถ้านักเรียนเรียนรู้สิ่งนั้น ไม่มีคุณค่าก็จะเกิดเจตคติไม่ดี และสอดคล้องกับ จันทรา ดันติพงษานุรักษ์ (2543, หน้า 45 – 46) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ ว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกเพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงาน กลุ่มทุก ๆ คนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกันทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน และจากผลการศึกษาพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรแก้ว กิตติคุณ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ มีเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรศึกษาชุดกิจกรรมอย่างละเอียด และเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความพร้อมของตัวครูผู้สอน บทบาทของครูที่จะเป็นผู้ชี้แนะ และจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ควรเตรียมความพร้อมในด้านสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ให้มีความพอเพียงกับจำนวนนักเรียน เช่น การเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการฝึกเขียนแผนผังความคิดในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูควรชี้แจงให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานกลุ่ม บทบาทของสมาชิกภายในกลุ่มตลอดจนแนวทางการวัดผล และประเมินผล

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ สถานที่ที่มีความจำเป็นมาก ถ้าห้องเรียนไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น ห้องเรียนมีขนาดเล็กไป ควรเปลี่ยนเป็นห้องหรือสถานที่ที่ดำเนินกิจกรรม ได้สะดวก เช่น ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกิจกรรมการเรียนนักเรียนต้องทำกิจกรรมการถักต้นไม้ และการทำอาหาร การจัดกิจกรรมจึงใช้แหล่งเรียนรู้ เช่น แปลงเกษตร หอพักกรรม เป็นต้น

1.4 ในการจัดกิจกรรมควรเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้จากห้องเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ห้องสมุด เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทั้งนี้ยังเป็นการช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 สถานที่สำคัญและสถานที่ท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราต่าง ๆ และมีการสืบค้นข้อมูลจากแผ่นซีดีแสดงสถานที่สำคัญของจังหวัดนครนายก ณ ห้องสมุดของโรงเรียนวัดสุนทรพิริตาราม

1.5 การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้งควรใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง คิดต่อกันจะได้ผลดีที่สุด เช่น ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ และให้สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ชั่วโมงการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องกันทำให้นักเรียนลืม และเกิดความสับสน ส่งผลให้ต้องมีการทบทวนกิจกรรมที่ทำไปแล้วอีกครั้ง

## 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนวิธีอื่น ๆ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเจตคติต่อท้องถิ่น หลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก

2.4 ควรสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดฝึกอบรม บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง จังหวัดนครนายก